

МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И НАУКУ
БИРО ЗА РАЗВОЈ ОБРАЗОВАЊА

Наставни програм

Финансијско образовање
за VII, VIII или IX разред

- Ученици могу да бирају слободни изборни предмет у 7. разреду у школској 2024/25. години, у школској 2025/26. години слободни изборни предмет нуди се ученицима 7. и 8. разреда, а од 2026/27. школске године бирају га ученици од 7. до 9. разреда.

Скопље, 2024 године

ПОВЕЗАНОСТ СА НАЦИОНАЛНИМ СТАНДАРДИМА

Наставни програм укључује релевантне компетенције из следећих области: **VII. Техника, технологија и предузетништво.**

Ученик/ученица зна и/или уме:

VII-A.11	да доноси одлуку о даљем образовању на основу сопствених интереса, способности и могућности, водећи рачуна о потребама тржишта рада;
VII-A.12	да објасни појмове штедње и позајмљивање и да направи разлику између штедње на кратак и дуг рок;
VII-A.13	да рационално и економично планира да расподелити и/или потроши новац који му/јој је на располагању.

Ученик/ученица разуме и прихвата да:

VII-B.5	ресурси нису неограничени и морају се одговорно користити.
---------	--

Наставни програм обухвата релевантне компетенције из следећих области Националних стандарда: **I. Језичка писменост, III. Математика и природне науке, IV. Дигитална писменост и V. Лични и друштвени развој**

Ученик/ученица зна и/или уме:

I-A.1	да изражава и преноси своје мисли, осећања, информације и ставове у различитим ситуацијама комуникације, кроз различите медије и у различите сврхе;
I-A.3	да води критички и конструктиван дијалог, аргументовано износећи своје ставове;
I-A.10	да разуме визуелно представљене садржаје (дијаграми, табеле и графикони, илустрације, анимације итд.) да буде у стању да издвоји, анализира, процени/оцени и сумира визуелно представљене садржаје и објасни их (писмено и усмено);
I-A.12	да користи информације из различитих извора и медија и да им приступи критички, узимајући у обзир извор, контекст, сврху и поузданост информација које су представљене.
III-A.3	да испита смањење или повећање процената, укључујући једноставне проблеме у вези са личним финансијама или финансијама домаћинства (нпр. камата, попуст, добит, губитак и порез);
III-A.25	да одлучи како проверити резултате и размислити да ли је одговор разуман у контексту проблема;
III-A.26	да процени ефикасност различитих приступа решавању проблема и унапреди процедуру решавања;

III-A.27	да користи математичке апликације за решавање различитих проблемских ситуација и проверу знања;
III-A.51	да објасни интеракцију између човека и околине и идентификује позитивне и негативне утицаје човека на животну средину;
III-A.53	да анализира односе између еколошких, друштвених и економских система од локалног до глобалног нивоа;
IV-A.4	да у сарадњи са другима анализира проблем, развити идеју и план за његово истраживање и решавање и планирати када и за шта користити ИКТ;
IV-A.5	да утврди које су му информације потребне, проналази, бира и преузима дигиталне податке, информације и садржај и процењује њихову релевантност у односу на конкретну потребу и поузданост извора;
IV-A.6	да бира и користи различите алате за обраду података, анализира податке и презентује их на различите начине, поштујући правила коришћења;
IV-A.8	да на сигуран и одговоран начин користи дигитални садржај, образовне и друштвене мреже и дигиталне облаке.
V-A.4	да процени сопствене способности и постигнућа (укључујући предности и мане) и да на основу тога одреди приоритете који ће му омогућити развој и напредовање;
V-A.8	да своје време организује на начин који ће му омогућити да ефикасно и ефективно остварује постављене циљеве и задовољава сопствене потребе;
V-A.9	да предвиди последице својих поступака и поступака других за себе и за друге;
V-A.10	да примени етичка начела када вреднује исправно и погрешно у својим и туђим поступцима и да испољава врлинске особине карактера (као што су: поштење, правичност, поштовање, стрпљење, брига, пристојност, захвалност, одлучност, храброст и самодисциплина);
V-A.11	да делује самостално, са пуном свешћу од кога, када и како може да затражи помоћ;
V-A.15	да сарађује са другима у остваривању заједничких циљева, делећи сопствена гледишта и потребе са другима и имајући у виду гледишта и потребе других;
V-A.18	да истражује, поставља релевантна питања ради откривања проблема, анализира и процењује информације и сугестије и проверава претпоставке;
V-A.19	да даје предлоге, да разгледа разне могућности и да предвиђа последице у циљу извођења закључака и доношења рационалних одлука;

Ученик/ученица разуме и прихвата да:

I-Б.2	употреба језика у различитим контекстима и срединама, иу различитим облицима, омогућава ефикасну комуникацију и интеракцију (увек имајући у виду са ким се комуникација остварује);
I-Б.4	садржај и начин изражавања мишљења могу допринети одржавању и побољшању комуникације, али и изазвати неразумевање и сукобе;
III-Б.2	знање математике налази примену у многим областима свакодневног живота;
III-Б.3	знање математике је неопходно за стицање знања из других предмета и научних дисциплина;
III-Б.6	природни ресурси Земље су ограничени и њихово неодговорно коришћење има последице на квалитет живота;
IV-Б.1	дигитална писменост је неопходна за свакодневни живот – олакшава учење, живот и рад, доприноси ширењу комуникације, креативности и иновативности, нуди различите могућности за забаву;
IV-Б.2	неодговорна и нестручна употреба ИКТ-а има последице и може донети ризике за појединца или друштво;
IV-Б.3	потенцијали ИКТ ће се повећати и треба их пратити и користити, али и да постоји критички однос према поузданости, поверљивости и утицају података и информација који су доступни путем дигиталних уређаја;
IV-Б.4	у дигиталном простору важно је осигурати заштиту идентитета, приватности и емоционалне сигурности, не користити говор мржње и сајбер-насиље и поштовати правила и норме комуникације у дигиталним заједницама;
IV-Б.5	информације доступне у дигиталном простору треба да се користе етички, према дефинисаним правилима, и за добробит људи;
V-Б.4	да сваки његов/њен поступак има последице по њега/њу и/или његову/њену околину;
V-Б.6	успех у животу умногоме зависи од циљева које сам себи поставља, а ефикасност и ефективност у остваривању постављених циљева у великој мери зависи од начина на који планира своје активности и организује своје време.

РЕЗУЛТАТИ УЧЕЊА

Тема 1. Управљање са мојим новцем

Знања /вештине:

- Планира и креира буџет за своју садашњу и будућу потрошњу и штедњу.
- Усклађује своје планове за коришћење новца ако се околности промене.

- Препознаје краткорочне и дугорочне финансијске циљеве.
- Идентификује ситуације за које је позајмљивање новца прикладно.
- Разликује планирано и непланско позајмљивање новца.
- Објашњава да су инвестиције начин да се оплоде или повећају расположива средства.

Ставови/вредности:

- Има проактиван приступ управљању новцем.
- Сматра да је буџетирање важно средство за паметно управљање новцем.
- Прихвата да је штедња неопходна за неочекиване хитне случајеве и за ствари које тренутно не може да приушти.
- Схвата да је планирана и организована штедња и позајмљивање током дужих временских периода корисно за ефикасно управљање новцем.

Садржаји (и појмови) и број часова

Примери активности:

- **Планирање и буџетирање** (жеља, потреба, буџет, буџетирање, приход, фиксни трошкови, варијабилни трошкови, остали трошкови, профит) број часова: **6**

- Ученици подељени у парове добијају картице на којима су исписане ЖЕЉА и ПОТРЕБА и представља им се замишљена ситуација: Налазе се у супермаркету пуном разних производа. Шетајући међу гондолама са картама, обележавају производе које желе и требају. Кроз следећа питања ученици објашњавају како бирају производ који купују: Која су три питања која себи постављате да бисте утврдили да ли је производ жеља или потреба? Шта је за вас ЖЕЉА, а шта ПОТРЕБА? Зашто мислите да је корисно знати да ли је нешто потреба или жеља? Након одговора на ова питања, ученици (на пример користећи Mentimeter, Padlet, Kahoot, итд.) кажу три ствари које им требају или желе. У отвореној дискусији закључено је како се одређују приоритети (између потребе и жеље) и да се разликују код различитих појединаца.
- Ученици цртају круг на хамеру на коме треба да означе у процентима колико новца који су добили за рођендан (нпр. 1000 денара) ће издвојити за ПОТРЕБУ, ЖЕЉУ и УШТЕДУ. Док расподељују проценте, они ће обележити и обојити сваки део круга („пита“). Ученици међу собом расправљају зашто су новац који су добили за рођендан на овај начин поделили.
- Ученици прате визуелну презентацију о буџетирању, једном од основних алата који се користе за управљање новцем. Ученици својим речима објашњавају зашто је толико важно направити буџет и како га се придржавати. Затим им се представља студија случаја, нпр. „Ваш пријатељ сваке недеље добија џепарац, али увек изгледа да нема новца кад год треба да купи сок или погледа филм у биоскопу. Ви му препоручујете да направи буџет, али он каже: „Нема шансе! Толико труда би требало, а мислим да ионако

	<p>неће успети! Не вреди!’ “Ученици у малим групама припремају буџет на основу „цепараца“, а затим свака група презентује урађени рад. Коначно, закључују да буџетирање помаже у управљању њиховим новцем.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ученици развијају дискусију тако што одговарају на питање: „Које су пет ствари које њихови родитељи/старатељи редовно плаћају сваког месеца?“ На крају дискусије ученици цртају табелу са три колоне (фиксни трошкови, варијабилни трошкови и други трошкови) на листу папира и у сваку уписују ствари које родитељи/старатељи плаћају сваког месеца (на пр. кирија, рата кредита, рачун за струју, воду, телефон, интернет, осигурање, храну, обућу, школски прибор...) Затим ученици подељени у групе објашњавају својим речима „Зашто је потребно да родитељи/старатељи издвајају новац за ствари које су наведене у табели трошкова. Свака од група представља своје налазе својим саученицима. Ученици, подељени у групе, припремају месечни буџет за четворочлану породицу, под претпоставком да су „одрасли“ и да су запослени. Висину новчаног прилива (плате) одређују сами, као и расподелу новца који су добили за тај месец. Приликом израде калкулација, ученици дају детаљан приказ трошкова и уштеда (пр. у Excel-у). Уколико има уштеде, студенти објашњавају за шта би то користили и како би планирали тај новац (пр. летњи или зимски одмор, поправка ограде, уређење дворишта и сл.). Ученици, група по група, представљају урађен задатак. Након презентације, осврће се на значај планирања новца и буџетирања.
<ul style="list-style-type: none"> Планска штедња и позајмљивање (штедња, штедна књижица, штедни рачун, камата, каматна стопа, позајмљивање) број на часова: 6 	<ul style="list-style-type: none"> Ученици записују најмање 10 циљева за које би желели да уштеде на парчету папира. Неки од циљева могу бити велики, попут штедње за наставак школовања на факултету, док други могу бити мали, попут уштеде довољне за куповину новог шешира за сунце. Циљеви могу бити нешто између, попут штедње за нови бицикл. Након што запишу циљеве, поређају их у табелу у следеће категорије: <ul style="list-style-type: none"> - краткорочни циљеви: они које бисте желели да постигнете у року од два до шест месеци; - средњорочни циљеви: они које бисте желели да постигнете у року од шест месеци до две године; - дугорочни циљеви: они које бисте желели да постигнете за три или више година. Ученици одговарају на питање за који би од циљева, у свакој категорији посебно, били највише мотивисани да штеде. Они такође објашњавају зашто. Ученици прате визуелну презентацију о разлозима и циљевима за уштеду свог новца. Након разговора о разлозима и циљевима штедње, ученицима се представља сценарио нпр: Од родитеља/старатеља добијају одређену суму новца за обављање кућних послова и могу уштедети 1000 денара месечно. Ученици распоређују новац према три циља штедње (краткорочни, средњорочни, дугорочни) и објашњавају зашто су се баш одлучили за ту стратегију. Ученицима се даје проблемски задатак као пример израчунавања колико и колико дуго треба да штеде за дати циљ. На пример: Моја рођака жели да купи рачунар који ће моћи да користи следеће школске године,

	<p>односно 9 месеци. Након спроведеног истраживања тржишта, закључује да може да купи рачунар са укљученим попустом за суму од 12.000 денара. Она скицира свој план штедње за овај средњорочни циљ.</p> <p>Колико денара треба да уштеди сваког месеца да купи компјутер? $12000 \text{ денара} \div 9 \text{ месеци} = 1333,33 \text{ месечно}$</p> <p>Колико денара треба да уштеди недељно? $1333,33 \text{ денара} \div 4 \text{ недеље} = 333,33 \text{ денара недељно}$</p> <p>Колико денара треба да уштеди дневно?? $333,33 \text{ денара} \div 7 \text{ дена} = 47,62 \text{ денара дневно (То је мање од 50 денара дневно!)}$</p> <p>Након израчунавања, ученици објашњавају којих уобичајених потрошачких навика би могли да се одрекну за дан, недељу или месец да би постигли жељени циљ?</p> <ul style="list-style-type: none"> Ученици посећују банку у близини школе где уче о банкарским производима и услугама. Ученицима се показује шта су платни рачун, штедни рачун и штедна књижица, као и услови које банка даје ако желе да положе новац у банку да би остварили своје будуће циљеве (пр. депозит, каматна стопа, камата, приступ вашем новцу, електронско банкарство – електронско праћење новца итд.). Ученици дискутују о предностима штедње у банци. Затим израчунавају појединачно, на пример: Ако су положили 5000 денара на штедни рачун са годишњом каматом од 5%, за колико ће се новац повећати за 1 годину и за 10 година? За прорачун користе формулу: $i = K \times p \times t$ <p>Где: <i>K</i> – основни износ на који се обрачунава камата; <i>i</i> – камата; <i>p</i> – каматна стопа изражена у процентима (%); <i>t</i> – време за које се обрачунава камата.</p> Ученицима се демонстрира студија случаја, на пример: Комшијин син треба да почне да студира на јесен. Комшија нема довољно средстава да омогући сину да учи. Ученици развијају дискусију о ПРЕДНОСТИМА и НЕДОСТАЦИМА ако комшија позајмљује новац од рођака и пријатеља. Кроз игру улога ученици демонстрирају ситуацију у којој комшија позајмљује новац од банке за који мора да плати камату на одређени период (док се новац не врати). ученици разговарају о ПРЕДНОСТИМА и НЕДОСТАЦИМА ако комшија позајми новац од банке. У табелу у паровима ученици записују разлоге зашто се заиста исплати позајмити новац од банке и начине враћања „позајмљеног“ новца (камате, рате, време отплате).
<ul style="list-style-type: none"> Улагање у моју будућност (инвестиције, 	<ul style="list-style-type: none"> Ученици имају гостујућег предавача (родитељ/старатељ, запослени у банци, економиста, итд.) са којим развијају дискусију о томе како улагање може бити алат за повећање њиховог новца и стварање капитала (богатства) за постизање будућних циљева (наставак школовања, куповина куће, покретање посла, лечење,

<p>власнички капитал, пензиони фонд, заједнички фонд, хартије од вредности, акције) број часова: 4</p>	<p>одлазак у пензију...). Ученицима се демонстрирају примери улагања у пензиони фонд, инвестициони фонд, хартије од вредности, акције..</p> <ul style="list-style-type: none"> Ученици попуњавају табелу у којој су наведене карактеристике штедње и улагања. И поред тога што се штедња чини „једноставнијом“, студенти објашњавају зашто људи и штеде и улажу. Ученици развијају дискусију одговарајући на питања: Да ли само штедим новца?; Да ли улажемо да бисмо увећали свој новац само да бисмо постигли личне циљеве? Ученици дају примере са илустрацијама штедње воде, нафте, струје, као и улагања у заштиту животне средине (пр. рециклажа, управљање отпадом, смањење емисије CO₂, употреба соларних панела, изградња ветрењача...)
<p>Тема 2. Одговоран потрошач</p>	
<p>Знања/вештине:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Идентификује начине да се носи са нежељеним притиском да се новац троши неразумно. Доноси паметне одлуке као потрошач упоређујући цене, квалитет и прави разлику између импулсне потрошње и планиране куповине. Доноси информисане одлуке на основу сопствених потреба или потреба других. Објашњава разлоге и потребу за заштитом потрошача. Описује како може остварити своја права као потрошач. 	
<p>Ставови/вредности:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Прихвата да само одговоран потрошач може доносити одговорне одлуке о штедњи и трошењу. Сматра да треба добро да се информише пре него што донесе одлуку и направи избор. 	
<p>Садржаји (и појмови) и број часова</p>	<p>Примери активности:</p>
<ul style="list-style-type: none"> Поређење производа и услуга, медијски притисак (потрошач, трошење новца, доношење одлука, упоређивање, непоштене трговинске праксе) број часова: 4 	<ul style="list-style-type: none"> Ученици се деле у групе и дају им два сценарија за размишљање и да напишу кратак одговор. На пример: 1. Твој родитељ/старатељ каже да ће ти купити нову јакну за следећу зиму. Како одлучујете коју јакну ћете купити? 2. Каква би била твоја одлука да твој родитељ/старатељ каже да ће платити половину, а другу половину мораш ти да платиш за јакну? Ученици добијају задатак под називом, на пример, „Патике које желим да купим“. Ученици у паровима истражују на интернету три могућности за „патике које желе да купе“. У табели записују три најбоље могућности према <u>планираном буџету, поређење производа</u> (квалитет, гаранција...), <u>поређење цена и услове куповине</u> (попуст, плаћање на рате...). Ученици представљају оно што мисле да је најбоља прилика за „патике које желе да купе“. На крају ученици наводе примере зашто приликом куповине не треба гледати само цену производа.

	<ul style="list-style-type: none"> Ученици дају примере одговарајући на питања: Да ли сте икада видели производ чија је цена завршавала са 99 денара? Зашто трговци то раде? Затим следи визуелна презентација медијске презентације/рекламе одређеног производа (нпр. шампона за косу, креме за сунчање, воћног јогурта и сл.) са нагласком „Купите један, добијте један!“, „ Куповином производа добијате други гратис!“, „100% органски“, „Само данас!“ итд. Након одгледаног визуелног приказа, ученици одговарају на питање: Које су то трговинске праксе продаје или посебне понуде које могу бити непоштене?
<ul style="list-style-type: none"> Заштита потрошача (етичко и одрживо расуђивање и размишљање, заштита, савет) број часова: 4 	<ul style="list-style-type: none"> Ученици раде анкету о свом мишљењу и понашању као потрошача. Анкета се спроводи усмено или преко MS Forms, Google Survey итд. Анкета обухвата питања као што су: <ul style="list-style-type: none"> - Да ли узимате у обзир етичке вредности пре куповине одређеног производа? - Да ли сте вољни да делите или позајмите производ уместо да купујете нови? - Да ли бисте купили производ нижег квалитета да је етички произведен? - Да ли бисте платили више за еквивалентан производ ако би се производио етичније и одрживије?? - Да ли бисте одбили да купите производ да није етички и одрживо произведен? <p>Анализиране резултате анкете ученици приказују у графиконима. Ученици објашњавају резултате. За поређење, студенти истражују светске потрошачке трендове на Интернету. На пример: позната компанија за производњу чоколаде користи палмино уље уместо путера; компанија за одећу користи малолетне девојчице као радну снагу; компанија за производњу сокова тврди да се амбалажа може рециклирати, али је доказано да није тако, итд..</p> <ul style="list-style-type: none"> Ученици играју улоге у паровима или у групама (потрошач – консултант). На листу папира или на рачунару/таблету ученици креирају табелу са питањима и могућим саветима, упутствима и изворима (најмање три питања). На пример: <u>Потрошач:</u> Патике које сам купио пре недељу дана су се одлепиле. Трговац није заинтересован и не прима примедбе на свој производ. Где да се жалим? <u>Правни консултант:</u> Према Закону о заштити потрошача (линк: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://economy.gov.mk/content/documents/Zakoni/%D0%97%D0%97%D0%9F%20-%D0%9C%D0%9A.pdf), требало би да се обратите Државној тржишној инспекцији која врши надзор над тржиштем. Ако желите да се консултујете о правима потрошача, можете се обратити организацији за заштиту потрошача.
Тема 3. Управљање ризицима везаним за новац	
Знања/вештине:	

- Да предузме неопходне кораке да заштити свој идентитет.
- Да предузме неопходне кораке да заштити свој новац.
- Да опише безбедне активности како би минимизирао финансијске ризике, посебно када користи дигиталне финансијске услуге.
- Описује зашто је осигурање важно.
- Идентификује ситуације у којима може постојати потреба за осигурањем.

Ставови/вредности:

- Развија свест да може бити жртва преваре или крађе идентитета и да то може имати последице по њега или његову породицу.
- Прихвата да неуспех у процени и управљању ризиком може довести до последица које утичу на финансијску будућност и социјално и емоционално благостање.
- Цени улогу коју осигурање игра у одржавању финансијске имовине и сигурности.

Садржаји (и појмови) и број часова

Примери активности:

- **Превара и крађа идентитета**
(превара, крађа идентитета, фишинг-phishing)
број часова: 4

- Ученици развијају дискусију одговарајући на питање: Да ли су они или неко кога познају примили поруку на своју приватну адресу е-поште или текстуалну поруку на свој приватни мобилни телефон у којој се наводи да су, на пример, „освојили новчану награду“ или „да уложе новац на следећи рачун како би преузели производ“ или „понуда за рад у другој земљи“. Ученици објашњавају да ли је порука покушај обмане. Такође, ученици износе своје мишљење о томе шта покушавају да ураде људи који шаљу лажне поруке у којима траже личне податке, (тзв. фишинг поруке) као што су број извода из матичне књиге рођених, број личне карте, број пасоша, број банковног рачуна, ПИН или лозинка итд..
- Ученицима се даје квиз (Mentimeter, MS Forms...) на који одговарају ТАЧНО и НЕТАЧНО на следећа питања: Дали је коришћење јавног WI-FI безбедно? Само одраслима може да им се украде идентитет? Да ли се идентитет може украсти само познавањем матичног броја рођених? На крају квиза, ученици развијају дискусију о томе да је крађа идентитета озбиљан злочин (фишинг) и шта се дешава када неко користи туђе личне податке без дозволе. Затим, подељени у групе, на листу папира, ученици записују за шта крадљивац идентитета може да користи њихово име и личне податке. (нпр. за куповину производа, подизање кредита у банци, итд.).
- Ученици у паровима читају чланак о разним преварама које данас циљају тинејџере. На пример, данашњи тинејџери проводе доста времена на интернету, што их чини савршеном метом за онлајн преваранте чија је главна намера да украду личне податке/информације и новац. Најчешће преваре на које тинејџери треба да пазе су: преваре у куповини на Интернету; лажна такмичења; онлајн квизови; „ловци на таленте“; превара са трансфером новца; преваре са играма на мрежи (онлајн); превара у вези са финансијском

	<p>помоћи; „бесплатне услуге“ итд. Након читања чланка, ученици одговарају на питање: Шта можемо да урадимо да заштитимо своје личне податке/информације? Одговори су исписани на табли. На пример: да буду свесни врста превара и последица тих превара; да купујете само са проверених веб локација; не кликнути на непознате линкове примљене у е-маиловима, текстуалним порукама или промотивним понудама; да не делимо наше (или неком члану породице) лични подаци/информације (адреса, рођендан, број телефона, итд.); да не делимо лозинке и пинове чак ни са пријатељима; да не чувају лозинке на јавним рачунарима.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Осигурање од ризика (осигурање, полиса) број часова: 3 	<ul style="list-style-type: none"> • Ученици записују предмете које имају у својој соби или другој просторији у свом дому (кревет, сто, комода, ТВ, лустер...) и поред њих бележе произвољну вредност у денарима. Након што израчунају укупну вредност предмета у просторији, дискутују одговарајући на питања: Колико би времена било потребно да се све те ствари поново откупе у случају катастрофе (нпр. поплава, пожар, земљотрес)? Шта је најбоље учинити да се заштитите од таквог ризика, односно од тако великог финансијског губитка? • Ученици у паровима истражују врсте осигурања и предности осигурања на Интернету. Резултате истраживања представљају у Power Point-у. Затим ученици кроз игру улога симулирају реалну ситуацију улагања у осигурање кроз уговор о осигурању (полису) као средство заштите у случају да се нешто нежељено догоди у нашем животу и нашој породици или нашој имовини (кућа, стан, ауто, намештај...)
<p>Тема 4. Улога новца у мом животу</p>	
<p>Знања/вештине:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Објашњава улогу коју ће посао/каријера играти у задовољавању нечијих будућих жеља и потреба. • Објашњава да финансијска независност доприноси општем благостању. • Описује зашто је потребно опорезивање, јавни приход. 	
<p>Ставови/вредности:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Да цени избор који доноси о својој каријери и свом животу, на пр. да живи самостално, да настави школовање, да се запосли или да буде samozапослен. • Верује да је одговоран за своју будућу финансијску сигурност и да може да побољша сопствену финансијску ситуацију кроз изборе које доноси. • Прихвата да се новац од пореза који прикупи држава користи за опште добро. 	
<p>Садржаји (и појмови) и број часова</p>	<p>Примери активности:</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Посао/каријера и моја будућа финансијска сигурност и благостање (посао, каријера, плата, зарада, благостање) број часова: 3 	<ul style="list-style-type: none"> • Ученици претпостављају да имају 30 година и морају да замисле своју будућност. Техником „Грожђе“ у средини записују МОЈ ЖИВОТ У БУДУЋНОСТИ, и повезују га речима, нпр. ОБРАЗОВАЊЕ, ПОСАО/КАРИЈЕРА, ФИНАНСИЈЕ, ГДЕ ЖИВИМ, ПОРОДИЦА итд.. Да би лакше дошли до идеја, ученици одговарају на следећа питања: Какво образовање имате?; Који посао или каријеру имате?; Где живите, у којој земљи, у ком граду, селу?; Живите у кући или стану?; Са ким проводите време?; Какве су вам финансије? итд. Након обављеног задатка, ученици износе идеју свог живота у будућности и објашњавају зашто је важно размишљати о циљевима који су постављени у животу. • Кроз олују идеја, ученици дискутују о питањима која би поставили приликом одабира каријере. На пример, Да ли имам вештине и образовање за каријеру коју желим?; Да ли желим да радим тај посао?; Да ли ће ми овај посао омогућити живот какав желим и да ли ћу моћи да себи обезбедим финансијску сигурност и благостање?; Колика је плата и који су потенцијали зараде?; итд. • Ученици истражују у паровима на Интернету какве су плате и могућности зараде за две професије у исто време, на пример социјални радник и електроинжењер. Да би направили поређење, ученици одговарају на питања: Колика је почетна плата социјалног радника? Која је највећа плата коју социјални радник може зарадити? Да ли мислите да социјални радници имају велики потенцијал за зараду? Ученици одговарају на иста питања о инжењеру електротехнике. Одговоре бележе у Т-табелу.
<ul style="list-style-type: none"> • Личне финансије и јавни приходи (јавни приходи, порези) број часова: 2 	<ul style="list-style-type: none"> • Ученици развијају дискусију одговарајући на питање Да ли бисте се одвојили од личних финансија да бисте постигли општи циљ? На пример, изградња школе, болнице, путева итд. Ученицима се презентује видео снимак јавних прихода/пореза који се прикупљају од грађана и привреде у циљу обезбеђивања средстава за финансирање функција државе за задовољавање општих и заједничких потреба. • Ученици у групама на листу папира распоређују према важности новац од пореза који је на располагању држави у следећим областима: Социјална заштита, здравство, образовање, пољопривреда, саобраћај. Затим ученици објашњавају зашто су баш тако расподелили новац. На крају ученици одговарају и дискутују о питању: Какав утицај може имати смањење пореза?